

Burgemeester en Wethouders
van gemeente Kerkrade
Postbus 600
6460 AP Kerkrade

Per mail: bestuurssecretariaat@kerkrade.nl

Kerkrade, 14 december 2020

Onderwerp: Advies Lokaal Uitvoeringsprogramma
Vie – Leven in beweging
Bijlage: -

Geacht College,

Onderstaand bieden wij U de conclusies, constatering en adviezen van onze commissie inzake het 'Lokaal Uitvoeringsprogramma Vie – Leven in Beweging', zoals besproken ter online-vergadering van de Adviescommissie op 10 december 2020, aan.

Algemeen

De Adviescommissie heeft met enthousiasme kennis genomen van het 'Lokale Uitvoeringsprogramma Vie – Leven in beweging'. In de ogen van de Adviescommissie biedt het uitvoeringsprogramma een veelbelovende start, met hoge ambities en grote verwachtingen. Het lezen alleen al roept bij de leden van de commissie volop positiviteit op. Men ervaart het uitvoeringsprogramma als een gedegen stuk, waarbij inhoud leidend is. De Adviescommissie draagt daar graag aan bij.

De commissie ervaart het uitvoeringsprogramma als een imponerende lijst van samenhangende projecten, projecten die waar mogelijk hun effectiviteit hebben bewezen. Ook worden projecten benoemd, bijvoorbeeld in het kader van eenzaamheid, die zich nog in een startfase bevinden. Al deze projecten zullen in samenhang het proces in gang moeten zetten om onder de naam Vie – Leven in beweging de zo noodzakelijke trendbreuk in gezondheid en vitaliteit voor de inwoners van Kerkrade en de regio te realiseren.

De Adviescommissie concludeert dat Vie met het voorliggende lokale uitvoeringsprogramma in de stijgers staat. Het is naar visie van de Adviescommissie een bruikbaar kader en een inspiratie om de handen ook daadwerkelijk in elkaar te slaan. Natuurlijk is er nog veel werk aan de winkel. We adviseren het document nadrukkelijk als dynamisch te beschouwen. Dat doet recht aan een van de uitgangspunten van Vie om naast bewezen programma's ook blijvend te innoveren en experimenteren met nieuwe programma's en projecten. De Adviescommissie zit hier een belangrijke rol voor de innovatiehub.

De Adviescommissie hecht grote waarde aan het zo smart mogelijk formuleren van de targets en de Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) van de op uitvoering gerichte programma's. Bij de doorontwikkeling van de Innovatiehub zal ook dit een uitgangspunt moeten zijn.

Van 'onderop'

'Schering en inslag' zijn twee centrale aanvliegroutes. Enerzijds biedt het programma van 'bovenaf' het bestaande aanbod. Als dat bewezen effectief is, dan adviseert de commissie deze programma's breder uit te rollen binnen de stad. De Adviescommissie vraagt nadrukkelijk aandacht voor het van 'onderop' werken. Dus niet voor de mensen, maar met de mensen. Gericht op zelfstandig beslissen en handelen van de inwoner, om zo het positief zelfbeeld te versterken. Dat laatste is primair.

Hoewel in het uitvoeringsprogramma diverse keren wordt aangegeven dat het primaat ligt bij van 'onderop', constateert de commissie dat dit uitgangspunt toch een beetje ondersneeuwt. Bij de invulling ervan in de vorm van het vitaliseren van wijken en buurten wordt alleen 'burgerkracht' (Kerkrade Noord) en het sociale programma Rolduckerveld genoemd. De onderliggende ambities en uitgangspunten zijn (nog) niet verder uitgewerkt. De adviescommissie vindt dit een gemiste kans en daagt de gemeente uit om dit alsnog te doen. En ook hier het wiel niet opnieuw proberen uit te vinden. De commissie adviseert om te kijken naar de vele lessen die landelijk in kanswijken zijn geleerd. Met deze aanpak van 'onderop' speelt de gemeente ook in op de rol van de burgers zoals de nieuwe Omgevingswet dat voorziet.

De commissie concludeert dat betrokken en gepassioneerde mensen uitgedaagd worden om invulling te geven aan de Parkstad Excellence. De Adviescommissie adviseert nadrukkelijk om hen van 'onderop' te laten sparren met de sleutelfiguren in de wijk, buurt of straat.

De Adviescommissie hecht daarbij veel belang aan lokaal leiderschap (sleutelfiguren/natuurlijke leiders in kernen, buurten, straten en thematische focus-groepen). Het versterkt de beweging van 'onderop'. Het gebruik van boegbeelden waarin mensen zich herkennen, kan een stimulerende rol spelen en het gezicht zijn van Vie in al haar verschijningsvormen. Wij zijn ervan overtuigd dat veel toppers, al dan niet met hun wortels in Kerkrade, het een eer vinden zich met dit ambitieuze project te engageren.

Ruimte en middelen scheppen

Voor de Adviescommissie is het een wezenlijk vraagstuk of partijen, professionele aanbieders en gemeente, bereid zijn om ruimte en financiën te scheppen voor de behoeften van mensen in kernen, buurten en straten. Dit acht de adviescommissie cruciaal in het streven naar zelfstandig beslissen en handelen. Natuurlijk is er wel behoefte aan steunstructuren en een integrale benadering van de wijk, de buurt of de straat. Er zijn succesvolle voorbeelden in het land die navolging verdienen. Kerkrade kan daar haar voordeel mee doen, bijvoorbeeld met de ervaringen in Groningse wijk De Wijert.

Vie is in de visie van de Adviescommissie per definitie een ontwikkelingswerk. De commissie vraagt daarbij nadrukkelijk om oog te hebben voor de betaalbaarheid van programma's en voorzieningen (niet-fysiek en fysiek) die onder de vlag van Vie uitgevoerd worden.

De commissie constateert dat 'samenwerken en samenhang' terecht steeds als belangrijke punten worden genoemd in het uitvoeringsprogramma. Maar, het zij herhaald, de cruciale vraag is of partijen (het werkveld en de gemeente) bereid zijn autonomie in te leveren en zich te laten aansturen. En wie pakt deze rol? Zeker als het gaat om van 'onderop' aansturen. Wie zit aan het stuurwiel? De Adviescommissie zou hier graag inzicht in krijgen van het college.

Een actieve raad en betrokken ondernemers

De Adviescommissie ziet ook een actievare rol voor de gemeenteraad. We dagen de raad uit actief, betrokken en met lef partijpolitieke tegenstellingen te overbruggen en gezamenlijk de schouders te zetten onder dit unieke project dat Kerkrade op de kaart van de toekomst zet. Onze stad en onze inwoners verdienen het. Kerkrade is ons aller inzet waard. Eendracht maakt macht. De commissie ziet het 'afdwingen van de toekomst' als dé uitdaging. Of anders gezegd: de beste manier om de toekomst van Kerkrade te voorspellen, is om ze samen zelf in te vullen. Daarbij kunnen ook lokale ondernemers een belangrijke rol spelen. De commissie adviseert om een brug te slaan naar het bedrijfsleven, zodat ook zij mee gaan doen met de Vie-beweging. Zowel bij de realisatie van Vie, maar zeker bij het motiveren van inwoners van Kerkrade.

Vie is een proces: monitoring is essentieel

Binnen de commissie is geconcludeerd dat Vie een complex proces is en nadrukkelijk geen project met een begin- en eindpunt en begin- en einddatum. Vie is een proces van vallen en opstaan en gaandeweg de weg vinden binnen de door de raad gestelde kaders. Het is derhalve goed de verwachtingen op de kortere termijn te temperen. Het proces verloopt via (deel)resultaten naar duurzame en zichzelf versterkende effecten. Dat vergt geloof en een lange adem.

De commissie adviseert om Vie als proces te (blijven) beschouwen, en daarbij stapjes te zetten van resultaat naar duurzaam effect. De commissie acht monitoring daarbij essentieel. Daar dient veel aandacht voor te zijn. De commissie adviseert daarbij nauw samen te werken met het (hoger) onderwijsveld en kennisinstituten. Kerkrade heeft met Vie voor onderwijs en onderzoek iets unieks te bieden: een uniek langjarig experimenteerveld. De Adviescommissie vraagt het college om inzicht te geven in hoe de monitoring wordt opgestart en ingericht. We realiseren ons dat dit momenteel nog niet mogelijk is, maar verwachten proactief geïnformeerd te worden als dat kan. Voor de raad en de commissie is monitoring en de inzichten die dit oplevert essentieel om Vie te kunnen 'volgen'. Daarbij adviseren wij om aan te sluiten bij regionale, provinciale en landelijke monitoring. De (toekomstige) monitoring vanuit Vie kan zo afgezet worden tegen relevante cijfers uit andere gebieden. Het ligt in eerste instantie voor de hand dat monitoring in samenhang en afstemming met de regio Parkstad plaatsvindt.

Om te voorkomen dat de slager zijn eigen vlees kleurt, adviseert de commissie om naast een gedegen monitoring, een periodieke visitatie door een externe visitatiecommissie te overwegen. Studenten van de Universiteit Maastricht zouden kunnen worden ingezet om de dynamiek van het proces in de komende 10 jaar longitudinaal te volgen. Daar kan heel Nederland haar voordeel mee doen.

De Adviescommissie adviseert daarnaast om concrete jaarprogramma's te ontwikkelen, met inzicht in de activiteiten, de targets en de financiële toedeling van middelen. Dat versterkt de sturing door de raad. Het maakt duidelijk waar de prioriteiten liggen. En het geeft inzicht in de dynamiek van Vie.

Belangrijk is om naast de Kritische Prestatie Indicatoren ook de zogenaamde 'sleutelervaringen' expliciet te benoemen. Dit zijn ervaringen die ervoor zorgen dat de persoon of de groep 'groeit' en zo een echte stap in de ontwikkeling wordt gemaakt. Voor duurzame effecten is het belangrijk om in te spelen op 'wat levert het me op?', de positieve effecten voor de inwoner. Het gaat er volgens de commissie niet om hoe we 'Truus en Henk' van de bank krijgen. Het gaat erom hoe we er met zijn allen voor zorgen dat 'Truus en Henk' van de bank willen!

Preventie

De Adviescommissie adviseert om 'Voorkomen is beter dan genezen' centraal te stellen. Naar mening van de commissie moet preventie binnen Vie nog steviger worden verankerd. Immer 80% van de inwoners zijn best wel gezond. Dat moeten we vooral zo houden. Ook deze groep verdient aandacht. Het moet een duidelijke plek krijgen binnen het uitvoeringsprogramma. Blijf dus vooral ook investeren in gezonde en vitale mensen om ze gezond en vitaal te houden. Ook de groep mensen met een beperking verdienen extra aandacht.

Communicatie, bewustwording en identificatie

Een essentieel bindmiddel in Vie is communicatie. De commissie hecht grote waarde aan de communicatie en de dialoog met onze burgers. Belangrijk advies: onderschat dat niet! Vie is op dit moment nog teveel de 'ver van mijn bed' show. Ga na vaststelling van het uitvoeringsprogramma zo snel mogelijk aan de slag met bewustwording. Dat betekent de wijk, de buurt en de straat in. Richt je niet alleen op zaken die beter moeten, deel nadrukkelijk successen. Maak duidelijk dat het niet alleen gaat om vitaal ouder worden, maar zeker ook om vitaal te blijven als je oud bent, in de eigen leefomgeving.

Zorg dat mensen zich gaan identificeren met hun stad, zorg voor 'Schwung' en beleving. Maak gezondheid en vitaliteit iets positiefs van de mensen en van de wijk, de buurt en de straat. Maak de wijk tot het zwaartepunt van de aanpak. Heb aandacht voor de belevingswereld van de inwoner. Laat ze meedenken. Betrek ze en neem hun behoeften en ideeën echt serieus. Spreek vooral hun taal (en voorkom vaktaal en Engelse begrippen). Maak het feit dat mensen die het het hardst nodig hebben in de praktijk zeer moeilijk te bereiken zijn, tot een ultieme uitdaging. Zorg dat mensen, met al hun beperkingen, zo lang mogelijk gezond en vitaal blijven (preventie). En zo lang mogelijk kunnen blijven wonen in hun eigen vitale, betrokken en trotse wijk, buurt of straat. Betrek hierbij de natuurlijke leiders of 'gezichten' van de betreffende wijk. De commissie adviseert daar waar mogelijk ook voort te bouwen op bestaande (steun)structuren, waarbij het verenigingsleven in de volle breedte een centrale rol zou kunnen vervullen.

Vie: de fysieke ontwikkeling

De Adviescommissie hecht eraan om, binnen de door de raad gestelde kaders, ook een zienswijze c.q. advies uit te brengen over de inrichting van de gebouwen en de openbare ruimte, inclusief de openbare verlichting. Daarbij beschouwen we het plan graag in de bredere context van de omgeving (omliggende straten). Volgens de commissie biedt de fysieke locatie een unieke kans om Kerkrade een landmark te geven met internationale uitstraling. Waar kunst, natuur, landschap en architectuur elkaar versterken en in elkaar overvloeien. Een omgeving waar mensen zich thuis voelen en die uitnodigt om te verblijven, te genieten en te bewegen.

Informatievoorziening

Onze commissie vraagt om periodiek (ieder kwartaal) te worden geïnformeerd over de voortgang, bijvoorbeeld als het uitvoeringsprogramma wordt bijgesteld en/of verder uitgewerkt, nieuwe programma's etc. Over strategische wijzigingen worden we graag direct geïnformeerd. De Adviescommissie verwacht in dezen een proactieve houding van het college.

Tot slot

Vanuit diverse leden van de Adviescommissie is voorafgaand aan de vergadering een gedetailleerde inhoudelijke reactie ontvangen op het uitvoeringsprogramma. De commissie adviseert het college deze reacties integraal aan te bieden aan het kernteam Vie, zodat deze input bij de finalisering van het uitvoeringsprogramma nog meegenomen kan worden.

De commissie ziet graag haar advies als bijlage meegestuurd bij de collegenota inzake het 'Lokale Uitvoeringsprogramma Vie – Leven in beweging' die richting de raad gaat ter behandeling in de Commissie op 19 januari 2021. Indien gewenst, dan is de voorzitter namens de Adviescommissie graag bereid om de adviezen ter vergadering toe te lichten.

Namens de Adviescommissie Vie – Leven in beweging,

Martin Eurlings
Voorzitter